

ВИКЛИКИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

УДК 930.2:[351.078:621.397](47+57)“1991/2016”

© *Ольга ГАПЕЄВА*

ДІЯЛЬНІСТЬ ОДКБ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ: ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА

Проблематика інформаційної безпеки особистості й держави на пострадянському просторі є багатоаспектною категорією та предметом досліджень сучасних політологів, соціологів, правознавців та фахівців у галузі інформаційних технологій.

Автором визначено основні напрями діяльності Організації Договору про колективну безпеку (ОДКБ) щодо становлення системи керівних органів у галузі інформаційної безпеки, проаналізовано зміст основних нормативно-правових документів та порядок їх розробки й затвердження, з'ясовано основні заходи щодо забезпечення інформаційної безпеки та їх результативність, узагальнено досвід підготовки фахівців.

Ключові слова: *інформаційна безпека, інформаційне забезпечення, інформаційна загроза, інформаційна експансія, інформаційний обмін, ОДКБ.*

У загальноприйнятому сенсі термін «інформаційна безпека» означає захищеність особистості, суспільства та держави від деструктивних та інших негативних впливів в інформаційному просторі. Водночас інформаційний складник є важливим компонентом національної безпеки держави.

Історії добре відомі інформаційні кампанії на пострадянському просторі між Російською Федерацією (далі – РФ) та Молдавською Республікою; інформаційна війна між РФ та Грузією в період «п'ятиденної» війни 2008 р. та пропагандистські дії РФ в інформаційному просторі незалежної України, що здійснюються «східним сусідом» із перших років Незалежності [1].

Зауважимо, що РФ є державою-учасницею ОДКБ – багатофункціональної міжнародної регіональної організації, яка приділяє велику увагу військово-політичним та безпековим питанням, зокрема забезпеченню інформаційної безпеки (далі – ІБ), та координує дії держав-учасниць у цій сфері.

З огляду на викладене вище вважаємо за необхідне дослідити основні напрями інформаційної політики ОДКБ, проаналізувати зміст нормативно-правових документів у галузі інформаційної безпеки, порядок їх розробки, затвердження та уніфікації, а також визначити мету, завдання та результативність заходів щодо забезпечення інформаційної безпеки, що проводить ОДКБ. Хронологічні рамки дослідження охоплюють період із 1991 р. до 2016 р.

У наших попередніх наукових студіях проаналізовано зміст інформаційно-пропагандистських кампаній під час вірмено-азербайджанського збройного протистояння; діяльність російських мас-медіа в інформаційному просторі Республіки Молдова та інформаційні кампанії РФ проти суверенної України на Кримському півострові впродовж 1993 – 2014 рр., з'ясовано зміст нормативно-правових документів щодо ІБ державами-учасницями СНГ, розглянуто особливості ІБ у державах, які є учасниками етнополітичних конфліктів на пострадянському просторі. Ми також запропонували систематизувати науковий доробок українських та закордонних вчених у галузі ІБ за змістовим принципом, а саме:

1) дослідження К. Болотова, І. Буреєва, А. Войскунського, М. Волошиної, С. Дементьєва та ін., які мають узагальнюючий характер щодо соціальних, філософських, політичних, психологічних та технологічних аспектів інформаційної безпеки;

2) дослідження П. Агапова, М. Вуса, О. Макарова, О. Литвиненка, у яких міститься аналіз стану ІБ у спільному інформаційному просторі держав-учасниць СНД;

3) дослідження А. Маркова, Д. Рогозина, у яких розглядається вплив засобів масової інформації та роль «народної дипломатії» у питаннях інформаційної безпеки;

4) дослідження І. Гайдарьової, С. Галушка, В. Маруєва, присвячені питанням ІБ Російської Федерації у різноманітних аспектах;

5) наукові студії українських вчених: Я. Нікішиної, В. Ліпкана, Я. Малика, В. Редина про ІБ та інформаційну війну проти України.

На жаль, в Україні не представлені комплексні наукові розробки щодо діяльності ОДКБ у цьому напрямі. Саме тому основу дослідження становлять офіційні документи, розміщені на інтернет-порталі ОДКБ (<http://www.odkb-csto.org>), матеріали виступів та інтерв'ю керівного складу, аналітичні матеріали державних інформаційних агенцій, матеріали наукових й науково-практичних конференцій та семінарів за тематикою, що вивчається.

Мета пропонованої статті – дослідити становлення керівних органів ОДКБ із питань інформаційної безпеки, з'ясувати їхні основні завдання та функції, проаналізувати зміст і результативність основних заходів, що проводяться ОДКБ у галузі інформаційної безпеки, узагальнити досвід підготовки фахівців відповідної кваліфікації для держав-учасниць ОДКБ.

ОДКБ була створена на основі Договору про колективну безпеку, укладеного у травні 1992 р. шістьма державами: РФ, Республікою Білорусь, Республікою

Вірменія, Республікою Казахстан, Республікою Киргистан та Республікою Таджикистан на п'ятирічний термін із можливістю продовження. У 1995 р. Договір був зареєстрований у секретаріаті ООН.

У жовтні 2002 р. держави-учасниці Договору підписали Статут Організації та Угоду про правовий статус ОДКБ, які набрали чинності у наступному, 2003 р. З 2004 р. ОДКБ, як багатофункціональна міжнародна регіональна організація безпеки, отримала статус наглядача на Генеральній Асамблеї ООН.

Згідно зі Статутом основні функції ОДКБ такі: зміцнення міжнародної і регіональної безпеки та стабільності, захист на колективній основі незалежності, територіальної цілісності й суверенітету держав-учасниць. Серед основних напрямів діяльності ОДКБ – всебічний розвиток політичного співробітництва, удосконалення військового складника, боротьба з міжнародним тероризмом та екстремізмом, організованою транснаціональною злочинністю, нелегальною міграцією. Держави-учасниці взаємодіють у сфері охорони державних кордонів, обміну інформацією, інформаційної безпеки, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру. Для реалізації вищезазначених напрямів діяльності була сформована Система колективної безпеки, яка є сукупністю органів ОДКБ та органів державного управління, сил і засобів держав-учасниць [2].

Оскільки вищевказані держави-підписанти Договору одночасно є державами-учасницями Союзу Незалежних Держав, створеного у 1991 р., початкові заходи з питань ІБ (розробка та підписання відповідних нормативно-правових документів) здійснювалися саме в рамках СНД.

Так, за рішенням Ради голів урядів СНД у 1998 р. був затверджений Перспективний план підготовки документів і заходів із реалізації Концепції формування інформаційного простору СНД, а у 1999 р., на підставі Рішення про Програму розвитку військового співробітництва держав-учасниць СНД до 2001 р., було затверджено Концепцію ІБ держав-учасниць СНД у військовій сфері, яку з одинадцяти держав-учасниць СНД підписали тільки Республіка Вірменія, Республіка Білорусь, Республіка Казахстан, Киргизська Республіка, Російська Федерація та Республіка Таджикистан, тобто держави-учасниці ОДКБ. Зауважимо, що Україна не підписала жодного документа з питань створення єдиного інформаційного простору СНД [1].

У 2005 р. на двадцять шостому пленарному засіданні Міжпарламентської Асамблеї держав-учасниць СНД уперше був прийнятий Модельний закон (model law) про інформатизацію, інформацію та захист інформації – законодавчий акт, який містить рекомендації нормативного характеру щодо уніфікації законодавства у визначеній сфері діяльності. У 2008 р. Рішенням Ради голів держав СНД була затверджена Концепція співробітництва держав-учасниць СНД у сфері забезпечення ІБ одночасно з Комплексним планом заходів щодо її реалізації на період 2008 – 2010 рр. Аналогічно до попередніх, ці документи підписали тільки держави-учасниці ОДКБ.

Створення власної системи ІБ у рамках ОДКБ розпочалося лише в листопаді 2006 р., у зв'язку з чим була розроблена відповідна Програма спільних дій, затверджена Рішенням Ради колективної безпеки у 2008 р. Щоб координувати співпрацю держав-учасниць у сфері ІБ, була створена Робоча група при Комітеті секретарів Ради безпеки з питань інформаційної політики та інформаційної безпеки [2].

Відповідно до Програми, щоб формувати безпечний інформаційний простір та протидіяти злочинності засобами інформаційних технологій, розпочалося формування організаційних засад системи ІБ; планування заходів щодо забезпечення ІБ об'єктів транскордонного значення, зміцнення практичної взаємодії зацікавлених міністерств і відомств держав-учасниць ОДКБ, а також відповідне кадрове, наукове і фінансове супроводження цих заходів [2].

Актуальним питанням, яке знайшло відображення у Програмі, стали розробка єдиного понятійного апарату з питань ІБ держав-учасниць ОДКБ, аналіз загроз інформаційній безпеці та спільна протидія їм, співробітництво у сфері захисту інформаційного простору та інформаційних ресурсів і надання взаємної допомоги у запобіганні деструктивним інформаційним впливам.

У пункті 4 Програми – «Кадрове забезпечення формування системи інформаційної безпеки» – визначено заходи з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців держав-учасниць ОДКБ з інформаційної безпеки, а також «...поглиблення взаємовигідних ділових контактів між освітніми установами та зацікавленими відомствами держав-членів ОДКБ у цій галузі; визначення базових навчальних закладів ОДКБ у галузі підготовки фахівців з ІБ» [2].

На базову навчально-методичну структуру, як основну одиницю з питань організаційно-методичного спрямування, покладалися завдання щодо забезпечення держав-учасниць висококваліфікованими фахівцями в галузі інформаційної безпеки, розробки типового навчально-методичного комплексу для підготовки військових фахівців та надання методичної допомоги вишам за цим профілем, а також підготовка наукових і педагогічних кадрів. У 2009 р. на нараді начальників центральних органів шифрувальних служб Збройних сил держав-учасниць ОДКБ як базову організацію було затверджено Краснодарське вище військово-училище (країна дислокації – РФ) [3].

У Положенні про співробітництво держав-членів ОДКБ у сфері забезпечення інформаційної безпеки, затвердженому у грудні 2010 р., вперше було закріплено терміни «інформаційна безпека» та «система інформаційної безпеки». Зокрема, остання – це комплекс заходів правничого, політичного, організаційного, кадрового, фінансового, науково-технічного і спеціального характеру, метою якого є забезпечення ІБ держав-учасниць ОДКБ [5].

Основними завданнями співпраці держав-членів ОДКБ у сфері забезпечення ІБ також визначалися заходи координаційного характеру щодо протидії деструктивному впливу на інформаційно-телекомунікаційний простір ОДКБ;

інформаційна взаємодія та поширення в інформаційному просторі держав-членів ОДКБ об'єктивної і достовірної інформації про інших членів Організації [5].

Першим спільним заходом держав-учасниць ОДКБ в інформаційній сфері стало проведення в 2009 р. спеціальної операції «ПРОКСІ», за першими літерами – протидія криміналу в інформаційному середовищі [6, 7]. Наступного року була проведена операція «ПРОКСІ-ПІВДЕНЬ», щоб надати підтримку Киргизькій Республіці у стабілізації соціально-політичної обстановки та недопущення протиправних дій в інформаційному просторі [8]. Як свідчать офіційні джерела, під час операції у національних сегментах держав-учасниць ОДКБ було виявлено близько 2 тис. інформаційних ресурсів, що використовувалися для поширення деструктивної інформації. У грудні 2014 р. операції «ПРОКСІ» надано статус операції постійної дії [7, 8].

Одночасно продовжувалася діяльність, спрямована на уніфікацію законодавства держав-учасниць ОДКБ у галузі інформаційної безпеки. Так, у травні 2011 р. була прийнята Програма діяльності Парламентської Асамблеї ОДКБ щодо зближення і гармонізації національного законодавства держав-членів ОДКБ на період 2011 – 2015 рр., якою передбачено, зокрема, розробку моделей відповідних проектів нормативно-правових документів і узгодження єдиного понятійного апарату з питань інформаційної безпеки; удосконалення законодавства щодо боротьби зі злочинами у сфері інформаційних технологій та обміну досвідом у галузі забезпечення інформаційної безпеки [9, 10].

Слід зауважити, що у «п'ятиденній» війні 2008 р. Росія програла війну в інформаційному просторі, що спричинило зміну поглядів у цьому напрямі.

Зокрема, у 2012 р. побачила світ монографія «СМИ. Пропаганда и информационные войны» російського вченого, доктора політичних наук Ігоря Миколайовича Панаріна, відомого своєю теорією розпаду США на шість окремих держав [11].

На думку автора, головною проблемою «антиросійської інформаційної кампанії 2008 р.» стали несвоєчасні організаційно-управлінські рішення в інформаційній сфері та нездатність еліти ОДКБ вести ефективне інформаційне протиборство в умовах посилення конкуренції в сучасному світі (курсив наш). Суттєві зміни в ОДКБ після серпневої війни, як зазначає автор, відбулися лише в 2010 р. (див. вище), отож нагальною потребою, за автором, стало одночасне створення потужних інформаційно-аналітичних та інформаційно-пропагандистських структур ОДКБ (курсив наш) [12].

З цією метою І.М. Панарін запропонував створити в ОДКБ нову структурну одиницю з умовною назвою – Комітет інформаційної безпеки ОДКБ, а її засновниками мали стати лідери, уряди, інформаційно-розвідувальні структури та провідні державні й приватні ЗМІ країн ОДКБ.

З погляду автора, майбутній КІБ ОДКБ мав виконувати функції створення нової системи підготовки інформаційної еліти країн ОДКБ, інтеграції зусиль державних інформаційно-розвідувальних структур країн ОДКБ з органі-

зації спільних інформаційних операцій (оборонних і наступальних) щодо захисту інформаційно-ідеологічного простору країн ОДКБ, захист Інформаційної Матриці ОДКБ (Три Д: «Духовність, Державність, Демократія») [12].

І. Панарін запропонував розробити Доктрину інформаційної безпеки ОДКБ та створити Систему спеціальних структур інформаційного протиборства із залученням до її складу представників зацікавлених міністерств і відомств, бізнесу, університетських і академічних кіл, ЗМІ.

На думку автора, ОДКБ у своєму складі потрібно мати підрозділи інформаційного реагування (інформаційний спецназ – стратегічна інформаційна розвідка ОДКБ, що діє в глобальному інформаційному просторі та створює систему прогнозів і моделювання ноосфери в інтересах ОДКБ). Головним завданням інформаційного спецназу, вважає І. Панарін, є готовність до ефективних дій в умовах можливої кризи, що забезпечується ретельною попередньою підготовкою, плануванням, а також наявністю людей, здатних реалізувати свої наміри. Перспективні Центри інформаційного спецназу ОДКБ – Сербія, Сирія, В'єтнам і Куба.

Автор вважає, що загалом система інформаційного протиборства ОДКБ має функціонувати на чотирьох рівнях: глобальному, національному, груповому та індивідуальному. Для того щоб об'єднати весь комплекс заходів у єдине ціле, необхідно інтегрувати їх у рамках організаційно-аналітичної системи (ОАС) – системи управління проведенням заходів і програм інформаційного протиборства різних рівнів. Автор підсумовує, що подальший розвиток ОДКБ вимагає створити ефективну систему інформаційного протиборства, оскільки інформаційна війна проти Росії та інших країн ОДКБ не припиняється [12].

Розглянемо послідовність впровадження пропозицій І.М. Панаріна у практичну площину.

У березні 2013 р. на засіданні першого семінару-наради з керівниками інформаційно-аналітичних структур держав-учасниць ОДКБ було ухвалене рішення про створення Аналітичної Асоціації ОДКБ, в яку увійшли 25 інформаційно-аналітичних і соціологічних структур держав-учасниць Організації [13]. Упродовж наступних двох років проводились експертно-аналітичні заходи з питань ІБ в усіх державах-учасницях ОДКБ. До речі, Координатором Асоціації було обрано професора І. Панаріна.

У вересні 2013 р. відбулася презентація публічної доповіді Аналітичної Асоціації ОДКБ на тему: «ОДКБ і безпека Євразії». Керівні органи ОДКБ дали схвальну оцінку доповіді, після чого її переклали на англійську та іспанську мови з подальшим виданням [14, 15].

У квітні 2014 р. в Єкатеринбурзі за участю Генерального секретаря ОДКБ був підписаний Меморандум про створення Університетської ліги ОДКБ, до складу якої увійшли 30 вишів з усіх держав ОДКБ. Діяльність Університетської ліги спрямована на консолідацію інтелектуальних сил і дій університетів, наукових установ, бізнесу, інститутів громадянського суспільства та інших організацій.

Президентом Університетської ліги призначено ректора Уральського державного економічного університету М.В. Федорова, а виконавчим директором І.М. Панаріна [16].

У червні 2014 р. на базі Московського державного університету приладобудування та інформатики відбувся триденний навчальний спільний семінар Секретаріату ОДКБ та Університетської ліги на тему: «Інформаційна війна: історія і сучасність», у якому взяли участь представники Об'єднаного штабу ОДКБ, структур Аналітичної асоціації ОДКБ і Університетської ліги ОДКБ, МЗС, МО та інших силових відомств РФ, повноважні представники ОДКБ [17].

У листопаді – грудні того ж року був проведений цикл навчальних курсів з ІБ в університетах п'яти країн ОДКБ (Вірменія, Казахстан, Білорусь, Таджикистан, Киргизстан). У навчанні взяли участь понад 1 100 студентів, громадяни держав-членів ОДКБ, а також Туркменії, Сирії та Афганістану. Організаторами акції стали Університетська ліга ОДКБ, Міністерство освіти і науки РФ, Федеральне агентство у справах молоді (Росмолодь), Федеральне агентство у справах Співдружності Незалежних Держав, діаспори та ін. [2].

Перший навчальний курс на тему: «Актуальні проблеми забезпечення ІБ Євразії» був проведений в Єреванському державному університеті за участю 138 студентів факультетів міжнародних відносин, журналістики та державного управління. Другий навчальний курс був проведений в Євразійському національному університеті ім. Л.Н. Гумільова за участю 150 студентів економічного факультету та факультету міжнародних відносин. Третій навчальний курс відбувся в Білоруському державному університеті за участю 125 студентів факультету міжнародних відносин. Лекції охоплювали тематичні блоки, пов'язані з питаннями безпеки загалом та інформаційною безпекою зокрема, а саме: методи пропаганди (17 – 20 століття). Р. Лассуелл – теоретик пропаганди; основи теорії інформаційної війни; «кольорові революції» як форма ведення інформаційної війни; інформаційна війна в соціальних мережах, комп'ютерні психотехнології; концепція ІБ Євразії [18].

Слід наголосити, що на лекціях зі студентами розглядалися військові та невійськові аспекти безпеки. У 2014 р. також був підписаний документ про створення Центру протидії кіберзагрозам у рамках ОДКБ та зроблені певні кроки щодо гармонізації законодавства з ІБ в країнах ОДКБ [19].

Зауважимо, що важливим напрямом діяльності ОДКБ є гуманітарне співробітництво та використання технологій «м'якої сили». У своїй доповіді на круглому столі «Нові виклики безпеки в Європі, Євразії і роль Сербії (квітень 2015 р.) координатор Аналітичної Асоціації ОДКБ І. Панарін, зокрема, відзначив, що маніпулювання настроями населення держав, створення, фінансування та всебічне забезпечення опозиційних угруповань стало дієвим інструментом усунення неугодних і приведення до влади лояльних Заходу політичних режимів. Широке поширення отримала практика організації так званих «кольорових революцій» (Ірак, Лівія, Єгипет, Грузія, Україна), а США, західні країни прямо

оголосили Росію однією з головних загроз західної цивілізації, вони закликають до посилення її міжнародної ізоляції [14].

Упродовж 2014 р. в рамках ОДКБ також відбулася низка міжнародних науково-практичних заходів: конференція «Коллективна самооборона: політичні проблеми та правові аспекти» (Єреван); спеціальний захід, присвячений усій проблематиці інформаційної сфери: блогосфера, інформаційні провокації, кібератаки, адже події на Близькому Сході і на Україні свідчать про те, що соціальні мережі та блогосфера часто використовуються для дестабілізації внутрішньополітичної обстановки, навіть для повалення державного устрою. «Звичайно, ми не можемо залишатися осторонь від цієї теми і будемо відпрацьовувати технології протидії», – заявив І.М. Панарін [20].

Також цікавою є інформація про те, що ОДКБ планує приділяти увагу роботі з молоддю. Зокрема, ректори вишів, членів Університетської ліги ОДКБ, звернули увагу на безпеку в духовній сфері, проблему морально-етичних цінностей.

У червні 2016 р. у Москві, в секретаріаті ОДКБ, відбулося чергове засідання робочої групи при Комітеті секретарів Рад безпеки ОДКБ з питань інформаційної політики та інформаційної безпеки, на якому розглядався проект рішення Ради колективної безпеки ОДКБ «Про внесення змін і доповнень у План першочергових заходів з формування основ скоординованої інформаційної політики в інтересах держав-членів ОДКБ» [2].

Також у жовтні 2016 р. була затверджена Стратегія колективної безпеки ОДКБ на період до 2025 р., яка передбачає, зокрема, низку заходів щодо «...удосконалення механізмів протидії загрозам у інформаційній сфері, протидії і нейтралізації протиправної діяльності в інформаційно-телекомунікаційному просторі держав-членів ОДКБ; взаємодії в питаннях забезпечення міжнародної інформаційної безпеки; вироблення узгоджених правил взаємодії в інформаційній сфері, просування їх на міжнародний рівень; створення умов та реалізація спільних практичних заходів, спрямованих на формування основ скоординованої інформаційної політики в інтересах держав-членів ОДКБ» [21].

У результаті проведеного дослідження ми узагальнили інформацію з ключових питань, пов'язаних із діяльністю ОДКБ у галузі інформаційної безпеки в історичній ретроспективі.

Отримані наукові результати дають підстави сформулювати такі висновки:

1. Діяльність ОДКБ спрямована на захист спільного інформаційного простору, удосконалення та уніфікацію законодавства держав-учасниць Договору у галузі інформаційної безпеки, організацію спільної протидії загрозам в інформаційній сфері. Це досягається шляхом створення відповідних інформаційно-аналітичних структур із залученням зацікавлених міністерств, відомств, організацій, наукових установ, координації спільних зусиль, налагодження інформаційного обміну тощо.

2. Одним із перспективних напрямів діяльності ОДКБ у сфері забезпечення інформаційної безпеки є активна діяльність у молодіжному середовищі шляхом навчання фахівців відповідних спеціальностей (журналістів, фахівців з

міжнародних відносин та економічних спеціальностей) основам підготовки, ведення та протидії інформаційно-психологічним операціям. Окремо слід вказати на підготовку фахівців із захисту інформації в інформаційних системах у цивільних вишах та військових фахівців.

3. Цікавим є факт проведення спільних операцій постійної дії у національних сегментах держав-учасниць Договору та у спільному інформаційному просторі ОДКБ на зразок операції «ПРОКСИ».

4. З огляду на інформаційний складник сучасних війн виникає потреба у підготовці фахівців, спроможних на високому професійному рівні забезпечити захист особового складу й мирного населення від наслідків інформаційно-психологічного впливу, що здійснюється «східним сусідом» в інформаційному просторі України.

Джерела та література:

1. Гапеева О.Л. Інформаційна безпека на пострадянському просторі: історико-системний аналіз / О.Л. Гапеева // Грані. – Дніпропетровськ, 2016. – №6.
2. Офіційний сайт Організації Договору про Колективну безпеку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.odkb.gov.ru/session_fifteen/a.htm
3. Страны ОДКБ будут совместно обеспечивать информационную безопасность [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://42.tut.by/184140>
4. Специалистов в области информационной безопасности для ОДКБ планируется готовить в Красноярске [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://searchinform.ru/blog/2010/01/25/specialistov-v-oblasti-informacionnoj-bezopasnosti-dlya-odkb-planiruyetsya-gotovit-v-krasnoyarske/>
5. Решение Совета коллективной безопасности Организации Договора о коллективной безопасности о Положении о сотрудничестве государств-членов Организации Договора о коллективной безопасности в сфере обеспечения информационной безопасности [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/997_016
6. Троицкий К. Бордюжа Н. Операция «Прокси» / К. Троицкий, Н. Бордюжа // Военно-промышленный курьер. – 2009. – 16 декабря. – 49 (315).
7. Выступление Генерального секретаря Организации Договора о коллективной безопасности Н.Н. Бордюжи на 17-м заседании СМВД ОБСЕ (Афины, 1 – 2 декабря 2009 г.)
8. Члены ОДКБ проведут операцию «Прокси-2010» [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.diapazon.kz/world/23717-chleny-odkb-provedut-operaciju-proksi-2010.html>
9. Законодательство государств-членов Организации Договора о коллективной безопасности в сфере обеспечения информационной безопасности: опыт, проблемы и перспективы гармонизации: Материалы международной научно-практической конференции (Санкт-Петербург, 28 ноября 2013года) / Под редакцией П.П. Рябухина, В.В. Бондуrowsкого, Г.И. Перекопского. – СПб.: Секретариат Совета Межпарламентской Ассамблеи государств участников СНГ, 2014. – 88 с.
10. Юсупов Р.М та інші. Разработки Модельного законодательства для сферы информационной безопасности / Р.С. Юсупов, И.Л. Бачило, М.А. Вус, О.С. Макаров // Власть. – 2015. – № 11. – С. 5 – 9.

11. Панарин И. Почему неизбежен распад США? [Электронный ресурс] / И. Панарин. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.obretenie.info/events/usa/panarin1.htm>
12. Панарин И. СМИ, пропаганда и информационные войны [Электронный ресурс] / И. Панарин. – Режим доступу до ресурсу: http://propagandahistory.ru/books/Igor-Panarin_SMI--propaganda-i-informatsionnye-voyny/44
13. В ОДКБ создана Аналитическая Ассоциация информационно-аналитических структур [Электронный ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://www.odkb-csto.org/news/detail.php?ELEMENT_ID=1710
14. ОДКБ и безопасность Евразии [Электронный ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.km.ru/spetsproekty/2015/05/18/voenno-politicheskii-blok-nato/758887-odkb-i-bezopasnost-evrazii>
15. Сахинов Э. Академик Игорь Панарин: Только ОДКБ может обеспечить безопасность в Евразии [Электронный ресурс] / Эдуард Сахинов. – Режим доступу до ресурсу: <http://poev-kovcheg.ru/mag/2013-19/4128.html#ixzz4T8NkY2hn>
16. Офіційний сайт «Университетская лига ОДКБ» [Электронный ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://liga.usue.ru/>
17. В МГУПИ прошел обучающий семинар Университетской лиги ОДКБ [Электронный ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://ницпги.рф/articles/251/>
18. Обучающий курс Университетской Лиги ОДКБ [Электронный ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://fir.bsu.by/index.php/ru/news/news2014/4655-news-2014-11-20-03.html>
19. В России создан центр по противодействию киберугрозам [Электронный ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://nag.ru/news/newslines/26210/v-rossii-sozdan-tsentr-protivodeystviyu-kiberugrozam.html>
20. Проблемы коллективной самообороны в рамках ОДКБ обсуждают эксперты в Ереване [Электронный ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.yerkramas.org/article/74562/problemy-kollektivnoj-samooborony-v-ramkax-odkb-obsuzhdayut-eksperty-v-erevane>
21. Стратегия коллективной безопасности Организации Договора о коллективной безопасности на период до 2025 года [Электронный ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://odkb-csto.org/documents/detail.php?ELEMENT_ID=8382

© Ольга ГАПЕЕВА

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ОДКБ В СФЕРЕ ИНФОРМАЦИОННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ: ИСТОРИЧЕСКАЯ РЕТРОСПЕКТИВА

Проблематика информационной безопасности личности и государства на постсоветском пространстве является многоаспектной категорией и предметом исследований современных политологов, социологов, правоведов и специалистов в области информационных технологий.

Автором определены основные направления деятельности Организации Договора о коллективной безопасности (ОДКБ) по становлению системы руководящих органов в области информационной безопасности; проанализировано содержание основных нормативно-правовых документов и порядок их

разработки и утверждения, выяснены основные мероприятия по обеспечению информационной безопасности и их результативность, обобщен опыт подготовки специалистов.

Ключевые слова: информационная безопасность, информационное обеспечение, информационная угроза, информационная экспансия, информационный обмен, ОДКБ.

© Olga GAPEYEVA

CSTO ACTIVITIES IN THE SPHERE OF INFORMATION SECURITY: HISTORICAL RETROSPECTIVE

Information security is a component of the state national security. In this regard, the urgent issue today is to ensure the security of information – security of state information resources, protection of vital interests of a citizen and society in the information sphere.

The scientific work of ukrainian and foreign scientists divided into five semantic groups: a research synthesis of the social, philosophical, political and psychological aspects of information security; a study of the status of information security in the common information space of CIS member states; a study that deals with an impact of media and role of public diplomacy» on the issue of information security; research relating to issues of information security of the Russian Federation in the modern geopolitical realities; research of Ukrainian researchers in information security and information warfare against Ukraine.

The aim of the study is to analyze the main measures for ensuring information security in post-Soviet space, particularly in the space of CSTO member states.

After the formation of CIS, a number of documents in the field of information security were adopted, but the legal framework remains inadequate and requires revision.

The documents did not include the issues of information and psychological impact on the population, as well as the preparation and conduct of information warfare. Thus, the most pressing issue in the field of information security was outside the sphere of legal and regulatory framework for many years.

The author defines the main directions of activity of the Collective Security Treaty Organization (CSTO) regarding the establishment of the system of governing bodies in the sphere of information security; analyzes the content of the basic legal documents and the order of development and approval, defines the basic measures to ensure information security and their effectiveness, generalized experience of training.

Keywords: information security, information security threat information, information expansion, information exchange, CSTO.